

Učenici su u okviru svojih tema trebali predložiti koja poslovna pisma ili dokumente žele uvrstiti u svoj rad. S takvim prijedlozima i s prethodnim opisom svojega "proizvoda" bili su dužni barem jedamput doći na konzultacije s nastavnikom stranoga jezika, koje su bile organizirane svaki tjedan već za vrijeme trajanja stručne prakse, a i poslije sve do početka završnog ispita. Nastavnik je saslušao prijedlog, dao eventualne sugestije, predložio promjene, uputio na greške i prihvatio plan.

Interesantno je ovdje napomenuti da od 26 učenika 6 učenika uopće nije došlo na konzultacije; jedino ti učenici nisu potpuno zadovoljili na završnom ispitu. Ocjena im je bila snižena, jer je ocjena završnog rada u pravilu bila u tom slučaju niža od usmene ocjene. Učenici nisu time bili kažnjeni zbog toga što nisu došli na obavezne konzultacije, već zato što bez njih nisu izvršili zadatak onako kako je trebalo (npr. poslovnim pismima na engleskom jeziku uopće nije prethodio opis procesa jednoga "proizvoda", nego su im pisma jednostavno bila dodatak koji se ni na što nije nadovezivao, niti je iza njega išta slijedilo).

Svi su ostali učenici na završnom ispitu potpuno zadovoljili.

Usmeni dio završnog ispita na stranom jeziku sastojao se od razgovora o tome kakva su njihova iskustva u vezi sa stručnom praksom, što misle o zanimanju inokorespondenta, kakve su poslove obavljali u organizacijama udruženog rada, a neka su pitanja bila u direktnoj vezi s pismima i drugim dokumentima što su bili priloženi završnom radu na engleskom jeziku, ukoliko je nastavnik smatrao da su potrebna neka dodatna objašnjenja.

Mislim da su učenici u pravu kad su rekli da je završni ispit bio zanimljiv, da su učili zajedno s nastavnikom i da su mnogo naučili. Bilo je to zaista jedno veliko iskustvo, iskustvo koje je uputilo na neke teškoće koje će se već u idućoj školskoj godini moći svladati, što će pridonijeti još boljem provođenju završnih ispita u idućim godinama.

* * *

Vida Nikpalj

RAZVIJANJE GOVORNIH SPOSOBNOSTI U SIMULIRANIM SITUACIJAMA S UČENICIMA ČETVRTOGA I PETOGA RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE

Učenik stranog jezika, bez obzira na dob, treba već od početka upotrebljavati standardni jezik, tj. onaj jezik kojim se u određenoj zemlji ljudi služe u običnim, životnim situacijama. To je i krajnji cilj učenja stranog jezika. Zbog toga nastavnik stranog jezika traži načina kako da simulira situacije koje bi barem približno dočarale one iz stvarnoga života. Poznato je da uspjeh ne može izostati ako su učenici svjesni važnosti učenja stranog jezika, ako su motivirani, ako taj jezik vole. S druge strane, nastavnik upoznaje preokupacije, interese i želje učenika, pa u skladu s tim bira materijal i planira svoj rad.

U Osnovnoj školi "Milan Špalj" u Zagrebu većina učenika počinje učiti strani jezik u četvrtom razredu, otprilike u desetoj godini života. To je početna, oralna faza učenja. Slikovnica za početnike (B. Brozović — O.

Gerčan "I Speak English" Stage A, Školska knjiga, Zagreb, 1976) donosi mnoge zanimljive situacije slične onima iz života učenika te dobi. Didaktički materijal višezvornog sklopa (dijafilmovi, zvučne trake, aplikacije, lutke itd.) pomaže pri tome. Učenici vole gledati dijafilmove, slušati izvornog govornika i oponašati ga. Najviše vole simulirane igre u kojima mogu upotrebljavati naučene strukture i izraze. U dobi od deset do dvanaest godina učenici su vrlo imaginativni i ozbiljno shvaćaju sudjelovanje u takvim situacijama. S malo riječi i struktura oni mogu učiniti situaciju "stvarnom". Gluma im je obično izvrsna; to je dob kada učenici vole "glumiti" — biti odrasli. Kasnije, u dobi od trinaest do četrnaest godina takav interes pomalo nestaje i učenici iskazuju druge oblike kreativnosti.

Na prvom stupnju učenja stranog jezika, kao uostalom i poslije, važno je da učenici razumiju ono što govore, da im izgovor bude što bolji, jer je, kao što znamo, teže ispravljati krivo naučeno nego usvajati novo.

Teme u Slikovnici za početnike i u udžbenicima za peti i šesti razred (B. Brozović — O. Gerčan "I Speak English" Stage B i Stage C, Školska knjiga, Zagreb, 1976) raznolike su: predstavljanje prijatelja, upoznavanje s članovima obitelji, sklapanje prijateljstva, razgovori za stolom, razgovor s nastavnikom i školskim drugovima u razredu i izvan škole, posjet prijatelju, kupovanje, igranje nogometa, praćenje televizije pa i pripremanje kolača. Obično se u dijalozima pojavljuju dvije do tri ili četiri osobe. Zbog toga je prikladan rad u parovima ili u skupinama od tri ili četiri učenika. Učenik sam bira svoju ulogu. Nakon naučenog obaveznog teksta učenici sastavljaju nove dijaloge birajući riječi, izraze, strukture koje već znaju. Tu je i nastavnik koji im po potrebi može sugerirati koji dijalog.

Evo primjeri stvaranja novih dijaloga u simuliranoj situaciji u četvrtom razredu!

Naučeni dijalog

Jack: Good morning, Mum.
Mum: Good morning, dear.
Jack: I'm hungry.
Mum: Sit down. Here's
your tea, bread
and butter.
Jack: Thanks, Mum.

Stvaranje novog dijaloga I

Ivica: Good morning, Dad.
Dad: Good morning, Ivica.
Ivica: I'm hungry.
Dad: Come here and sit down.
Here's your milk, bread
and marmelade.
Ivica: Thanks, Dad.

Dijalog II

A) Good morning, Mum/Dad.
B) Good morning, dear.
Are you hungry?
A) Yes, I am.
B) Here's your coffee
(cocoa, tea, milk)
A) Thanks.
B) Butter or jam?
A) Jam, please.
B) Here you are.
A) Thanks, Mum/Dad.
MMmm ... it's good.

Dijalog III

Vesna: Good morning, Mum.
Mum: Good morning, Vesna.
Are you hungry?
Vesna: Yes, I am.
Mum: Tea or coffee?
Vesna: Coffee, please.
Mum: Bread or biscuit?
Vesna: Biscuit, please.
Mum: Here you are.
Vesna: Thanks, Mum.

Učenici koji su stidljivi ili imaju teškoća pri govorenju engleskoga jezika također mogu ovdje sudjelovati jer nisu svi u razrednom kolektivu koncentrirani samo na njih. Često učenici prenose svoje znanje u kuću i uče svoje roditelje što i kako treba "odglumiti", pa tako stvaraju gotovo stvarnu situaciju.

Tijekom godine, kako se niže situacija za situacijom, učenici ugrađuju strukture koje se upotrebljavaju u pojedinim situacijama, govore svakodnevni jezik. Pri stvaranju novih dijaloga moraju spojiti naučeno s novim znanjem, moraju misliti, a to je u svakom učenju najbitnije. Naučene rečenice, riječi i fraze ostaju u njima i odjekuju i nakon engleskoga sata.

Pojavljuje se jedan problem pri učenju engleskoga jezika u četvrtom razredu, u kojem je predviđeno da učenik sve uči oralno, a to znači uglavnom do stupnja automatizacije. Ako učenik ne zapamti dobro ono što je u školi naučio, pokušava to reći bilo kako ili piše svoje "fonetske" rečenice da bi sebi pomogao. Da bi se to izbjeglo, nastavnik mora ponajprije više vremena pridati uvježbavanju izgovora glasova, riječi i rečenica te objasniti glavne razlike između engleskoga i materinskoga jezika. Kada učenici znaju značenje i izmehoviti izgovor rečenice, zašto ne bismo rečenicu napisali na ploči ili je prikazali grafoskopom? Vizualnim tipovima učenika mnogo bismo olakšali "primanje gradiva". U toku godine mogli bismo započeti spelovanjem jednostavnih riječi koje sadržavaju isti glas ili diftong.

eight [eɪt]	two [tu:]	
plate [pleɪt]	shoe [ʃu:]	
late [leɪt]	who [hu:]	
four [fɔ:]	ten [ten]	
door [dɔ:]	pen [pen]	
floor [flɔ:]	hen [hen]	etc.

To je dobra priprema za pisanje i posebno za čitanje u petom razredu. U bliskoj budućnosti učenici osnovne škole počet će, vjerojatno, učiti strani jezik prije ili će nastaviti učenjem stranog jezika koje su započeli u vrtiću. Tada bi ta oralna faza (koja je prijeko potrebna) bila pomaknuta i do nekih bi promjena moralo doći. No, ostavimo to budućnosti.

Evo primjera kako se stvaraju novi dijalozi u drugoj polovini četvrtoga razreda! Majka i Jack razgovaraju. Majka kuha, Jack dolazi.

Naučeni dijalog

Jack: Where's my ball, Mum?
 Mother: There on the chair.
 Jack: I see. Where's my cap?
 Mother: On your head.
 Jack: Oh, yes, here it is.
 Mother: Silly boy.

Sastavljeni dijalog I

Jasna: Where's my book, Mum?
 Mum: It's there on the desk.
 Jasna: I see. Where's my bag?
 Mum: On the chair.
 Jasna: Oh, yes, here it is.
 Mum: Silly girl.

U Priručniku za nastavnike za četvrti i peti razred zanimljivi su prijedlozi za stvaranje novih dijaloga u raznim situacijama:

Dijalog I

- A) Hello, Simon.
- B) Hello, Jack.
- A) Where's Bill?
- B) Look. He's coming.
- A) He's got a new bike.
Hello, Bill.
- C) Hello, you two.
- A) Show me your bike, Bill.
Oh, it's super.
- C) Yes, it is.

Dijalog II

- A) Come on, boys. Let's play marbles.
- B) How many marbles have you got, Bill?
- A) Ten. How many marbles have you got?
- B) A lot.
- A) Let me see your marbles. One, two, three...
- B) I've got eleven marbles.
- A) Great. Let's play.

Učenici vole sami načiniti didaktički materijal za svoju "igru". Neki čak drže u tajnosti što će donijeti na idući sat. Tako nastaje natjecanje po skupinama. Svatko želi biti najbolji. Učenici se već za vrijeme odmora slože u skupine i pripremaju za izvođene prizora. Jedan drugome pomažu igrajući se, izmjenjuju materijale prema potrebi, što je s odgojnog gledišta vrlo pozitivno.

U petom razredu postaju fraze i strukture postupno sve teže, uvodi se više novih riječi. Oblik dijaloga u situacijama još je uvijek osnova jezičnom izrazu.

Pogledajmo primjere iz Priručnika za peti razred!

Situation:

- Tom is coming home.
Tom: Where's Sandy?
Mum: In her room.
Tom: What's she doing?
Mum: Writing a letter.
Tom: Sandy, come on.
Let's watch TV.
Sandy: What's on.
Tom: A western.
Sandy: No, I'm writing a letter.
Tom: Oh, come on. It's terrific.
Sandy: OK. I'm coming.

Situation:

- Mrs Grand and Mrs Jackson are in the garden. They are looking at the flowers.
Mrs Jackson: Your flowers are lovely.
Mrs Grant: Yes, they are. I like those red tulips and yellow daffodils. Do you?
Mrs Jackson: Yes, very much. And I like those primroses, too.
Mrs Grant: Sh... sh... Listen to the blackbird.
Mrs Jackson: He sings nicely.
Mrs Grant: Yes. He comes here every day.
Mrs Jackson: I like blackbirds very much.

Simulirane situacije zapravo potiču spontane, prirodne dječje igre. One se mogu uspješno primijeniti ne samo u učenju stranih jezika već i u drugim područjima ljudskih djelatnosti.